

Budapest

József-körút 29. sz.

A KITARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:
 Helyben és vidéken postaküldéssel12 korona.
 Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy
 részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti*
Baleset Biztosító Részvénytársaságnál 2000 koro-
 nára vannak biztosítva.

A »Kitartás« ezimű jótékonyági
 egyesület alapszabályait a nagym.
 magyar királyi Belügyminiszterium
 49.452.902. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: benedekfalvi Dr. Luby Gyula máv. titkár és ügyész.

Igazgatók: Kubik Béla orsz. képviselő, szigeli Bartha Andor m. k. keres-
 kelemügyi titkár, Fábian Lajos mérnök, Horváth István mozdony-főszerelő,
 Vécsey Frigyes máv. altiszt, Sándor Márkus máv. főkalauz.

KÉRELEM.

Igyesületünk hivatalos közlönyének jelen számát egyesületünk
Tájékoztató-jával együtt, mely alapszabályainak rövid
 kivonatát tartalmazza, 2–3 példányban az állomási, fűtőház,
 műhely és szertárfőnök, osztálymérnök, valamint állomási elő-
 járó uraknak megküldöttük.

Tekintettel arra, hogy kölcsönösen segélyező jótékonyági
 egyesületünk tuloldali beszámolóink és felhívásunk tanúsága sze-
 rint nemes hivatást tölt be, már eddig is szép eredményt ért el,
 és hogy tagjainak szaporodásával azoknak még nagyobb ked-
 vezményeket fog nyújtani, *tisztelettel kérjük fentjelzett főnök*
és előjáró, valamint osztálymérnök urakat, sziveskedjenek
egyesületünk nemes céljaira való tekintettel, a megküldött
lappéldányokat s azok mellékleteit beosztott alkalmazottai
között széjjelosztani, az érdeklődőknek egyesületünket aján-
lani, annak célját, nemes hivatását, előnyeit, szükséges
voltát, s az egyesületbe való belépés módját megmagyarázni.

Fogadják az igen t. főnök és előjáró urak ezen szives fára-
 dozásukért úgy a mi, mint egyesületünk minden egyes tagjának
 őszinte köszönetét.

Az igazgatóság.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 40. számában kimutatott segélyösszeg 39.700 korona.

Balesetsegélyek.

Lapunk 40. számában kimutatott segélyösszeg 16.516 korona 66 fillér.

Beszámoló és felhívás.

(H. F.) Egyesületünk megalakításának első percétől kezdve arra törekedett, hogy csekély havi befizetések ellenében oly előnyöket nyújtson, melyeket más egyesületek nem nyújtanak, hogy tagjait, azok családját, hozzátartozóit biztosítsa a sors esélyei, csapásai ellenében. Hogy ezen törekvését mily siker koronázta, azt eléggé igazolja az, hogy alig 3 évi fennállása óta a mai napig különböző segélyek czimén **64.149 korona 16 fillért** fizetett ki tagjainak. E tekintélyes összeg eléggé tanuskodik egyuttal arról is, hogy a csekély havi díjakból, ugyszólván fillérekből hány esetben nyújtott segélykezet a legválságosabb helyzetekben, hány esetben vigasztalta meg a szenvedőket résztvevő szavával, és hány esetben törölte le az özvegyek és árvák könnyeit.

De a csekély havi befizetésekből nem csak fentebb jelzett tekintélyes összegű segélyt fizette ki, hanem ezen idő alatt — mint a szorgalmas méhecske — még vagyont is gyűjtött, úgy hogy tartaléktőkéje ma már jóval meghaladja a **32.000 koronát**.

A ki ismeri egyesületünk történetét, a rossz akaratot, melylyel — különösen a kezdetben — minden oldalról találkoztunk, a bizalmatlanságot, mely sok esetben megbénította törekvéseinket, nem fogja megtagadni tőlünk az elért eredmények láttára az elismerés adóját!

Ezen elismerés joggal megilleti egyesületünket. Hisz minden egyes tagja egyesületünknek jól tudja, hogy nem álltak rendelkezésünkre oly anyagi eszközök, melyek a sikert már előre is biztosítják. Teljesen magunkra voltunk hagyva, s csak tagjainkra, azok áldozatkészségére, kölcsönös együttműködésére támaszkodhattunk. Hogy mégis szép eredményt értünk el, igazolja, hogy reménye-

inkben nem csalódtunk, midőn tényleg kizárólag tagjainkra, azok segítségére támaszkodtunk

Tagjaink jó része eleget is tett felhívásainknak, kérésünknek, tőle kitelhetőleg törekedett hozzátartozói, ismerősei, kartársai között hiveket szerezni, tagokat gyűjteni egyesületünknek.

Bár az eredmények, melyeket eddig elértünk, teljesen biztosítják egyesületünk jövőjét, mégis nagyobbak, szebbek volnának azok, ha egyesületünk *minden egyes tagja* szívében viselné az egyesület, s ezáltal saját maga érdekeit.

Jól tudjuk, hogy a mai válságos viszonyok között, az ipari és kereskedelmi pangás mellett, midőn a megélhetés napról-napra nehezebb és nehezebb, nagyon nehéz az egyesület részére hiveket szerezni, tagokat gyűjteni. De az eredménytelenséget a tagszerzés terén nem ez, hanem leginkább az idézi elő, hogy tagjaink egy része megelégszik azzal a tudattal, hogy ő az egyesület tagja, de nem törekszik arra, hogy egyesületünket megismertesse, terjeszsze és az érdeklődést iránta felkeltse; nem ragadja meg az alkalmat, mely sok esetben neki kínálkozik, hogy egyesületünk hasznosságát, szükségességét, nemességét kifejtve, részére tagokat gyűjtsön.

E közönyével pedig vét az egyesület érdeke, de leginkább a saját érdeke ellen. Egyesületünk lapjában már több ízben kifejtettük, hogy mily nagy erő rejlik az egyesülésben, mily játszva győz az le oly akadályokat, melyeket az egyes ember, az egyén saját erejéből leküzdeni képtelen. Minél nagyobb, erősebb az egyesülés, minél nagyobb ennek folytán az egyesület tagjainak a száma, annál nagyobb haszon, előny háramlik ezáltal az egyesület tagjaira.

Egyesületünk mai taglétszáma mellett elég csekély havi befizetésekért nagy kedvezménye-

ket nyújt. De jóval kisebb befizetések ellenében képes volna a mostaninál sokkal nagyobb kedvezményeket nyújtani, ha tagjainak száma megkétszereződne, megháromszorozódna.

Egyesületünk vezetősége mindent elkövet, hogy ezt elérje. Nem riad vissza anyagi áldozatoktól, nem kiméli időt, fáradságot, dacára ennek törekvései nem vezetnek célhoz, ha tagjaink őt annak elérésében a leghathatósabban, legodaadóbban nem támogatják.

Ismételten, behatóan kérjük tehát egyesületünk minden egyes tagját, ne kiméljen se időt, se fáradságot, ragadja meg a legkisebb kínálkozó alkalmat, terjeszsze, ismertesse meg egyesületünket, annak nemes hivatását, rokonai, barátai, ismerősei, kartársai körében. Ajánlja neki egyesületünket, hívja fel őket a belépésre.

Hogy tagjainknak e törekvését elősegítsük, megkönnyítsük, mellékelünk jelen lapunkhoz 2—2 felvételi lapot s egyesületünk »Tájékoztatóját.« — Használják fel ezt lelkesítő munkájuknál, olvassák fel rokoni, baráti körben, kartársaiknak, s ha tagokat gyűjtöttek, értesítsenek bennünket a felvételi lapok beküldése mellett.

Ha tagjaink kérelmünket saját jól felfogott érdekükben meghallgatják, azt teljesítik, s egyesületünk minden egyes tagja csak egy új tagot szerez, nagy célunkat már is elértük.

Segíteni akarunk e munkájukban azáltal is, hogy e lapunkat több példányban megküldjük az összes állomási, fűtőházi, műhely és szer-tárfőnök, osztálymérnök és állomási előljáró uraknak azon kérelmünkkel, hogy azt alkalmazzák azok szétosztani, egyesületünket megismertetni s azt ajánlani sziveskedjenek.

Ragadják meg ezt az alkalmat is, kísérik figyelemmel s járuljanak saját lelkesedésükkel is az elérhető eredményekhez.

Ne csüggedjen el senkit a kezdet nehézsége, az esetleges eredménytelenség, mert ha szívvvel, lélekkel kitartóan küzd, az eredmény el nem maradhat, mert az igaz jó ügynek előbb, vagy utóbb, de győzni kell! Lobogtassa mindenki, minden időben, minden alkalommal magasan a »Kitartás« zászlaját, hisz a felebaráti szeretet szavai vannak arra lángoló betűkkel írva, melyben mindnyájunknak egye-sülnünk, boldogulnunk kell! Küzdjön mindenki velünk vállvetve, soha nem csüggedve!

Fel tehát a nemes munkára, és Isten áldása legyen munkánkon!

Segélyezési kimutatásaink.

(H. F.) Egyesületünk heti lapjának egyik állandó rovatát képezik segélyezési kimutatásaink. Hisszük, hogy egyesületünk tagjai e kimutatásokat figyelemmel kísérik, mert ezekből látható, hogy eddig hány esetben és mily nagy összeggel segélyeztük tagjainkat. De ha érdeklődnek is ez iránt, valószínű, hogy azok a rideg számok egy pillanatnál tovább nem igen kötik le figyelmüket. Pedig éppen ezek a napról-napra észrevétlenül növekedő száraz számok sokat, nagyon sokat beszélnek.

Egy-egy lezajlott életnek visszahagyott keserősége és szétépett családi boldogság rejlik mögöttük.

De ezen számokból a zokogó hitvesek gyászának és az elárvult gyermekek szívet rázó elhagyatottságának enyhítése is visszatükröződik.

A családfő nyugodt megadással követi sorsát, ha tudja, hogy a »Kitartás« segítő keze, vigasztaló szava a legnagyobb szükségben nem hagyja el családját és lesújtó bánatához hozzásegődő anyagi gondot távol tartja tőle.

E számok legékeesebb szószólói annak, hogy a »Kitartás« nemesen tölti be hivatását és eredményes működésében leli legszebb jutalmát.

Ezeknek a gondolatoknak adtunk kifejezést most, midőn az alább közölt három köszönő-levél kezünkhöz jutott.

Az elmúlt héten ugyanis egyesületünk egy napon három halálszegélyt fizetett ki. Elhunyt tagjaink özvegyei, bár a bánat teljesen lesújtotta őket, mégis felkerestek minket és őszinte szívből jövő részvétünktől megvigasztalva, felkértek, hogy ezt a »Kitartás« tagjainak is tudomására hozzuk.

* *

A »Kitartás« kölcsönösen segélyező országos egyesület tekintetes Igazgatóságának,

Budapesten,

VIII., József-körut 29., félemelet 2.

Elmulaszthatatlan kötelességemnek tartom őszinte köszönetemet kifejezni a »Kitartás«-egyesület igazgatóságának, hogy boldogult férjemnek elhalálása folytán engem mint kedvezményezettjét megillető 1000 korona halálszegélyt, bár férjem 3 évi tagsága alatt nagyon csekély díjat fizetett, mégis oly gyorsan és pontosan kifizette, s ezáltal engem az anyagi romlástól megmentett.

Kelt Szt.-Lőrincz Kavicsbányán, 1902. évi szeptember hó 15-én.

Kauba Józsefné
szül. Zsák Mária.

*

A »Kitartás« kölcsönösen segélyező egyesület tekintetes Igazgatóságának,

Budapesten,

VIII., József-körut 29., félemelet 2.

Őszinte köszönetemet fejezem ki a »Kitartás«-egyesület Igazgatóságának azon nemes tényeért, hogy férjemnek elhalálásából kifolyólag, az engem illető 1000 korona halálszegélyt, dacára annak, hogy férjem alig 3 éve volt tagja az egyesületnek, mégis akadálytalanul, pontosan kifizette. Fogadja a tek. Igazgatóság még egyszer őszintén érzett igaz köszönetemet.

Kelt Péczelen, 1902. szeptember hó 15-én.

Özv. Mikes Ferenczné.

*A »Kitartás« kölcsönösen segélyező országos egyesület
tekintetes Igazgatóságának,*

Budapesten,

VIII., József-körut 29., félemelet 2.

Öszinte szívből mondok köszönetet a tekintetes Igazgatóság azon páratlan jóságáért, hogy férjem, May Jánosnak elhalálása folytán, ki az egyesületnek rövid időig volt csak tagja, mégis az engemet megillető 1000 korona halálsegélyt azonnal kifizette, s ezen nemes tényleg által engem a legkétségbeejtőbb zavartól mentett meg.

Kelt Budapesten, 1902. szeptember hó 15-én.

Özv. May Jánosné.

Az ivás szenvedélyének csökkentése a vasuti szolgálatban.

(H. F.) A szeszes italok, de különösen a pálinkának nagyobb mennyiségben való élvezete a vasuti szolgálatban — éppen ezen szolgálat természeténél fogva — sokkal károsabb következményekkel jár, mint bármely más élethivatás betöltésénél.

A vasuti szolgálat, de különösen a forgalmi és vontatási szolgálat abban különbözik lényegesen az egyéb nagyipari szolgálatok és vállalatoktól, hogy a külszolgálatnál a teljesítmény fokozása nem annyira a gépektől, mint inkább az embertől függ. A külszolgálat minden egyes közegének — hasonlóan az óra kerekeihez — egyöntetűen, egymásba fogódzva, kell működniök. Ha az egyik közeg nem helyesen végzi teendőit, habozik, késedelmeskedik, megáll, úgy az egész szolgálat, az összes kerekek megállanak. Gondos, perczekre pontos köteleesség-teljesítés, éberség az egyik oldalról, körültekintés, lélekjelenlét, önelhatározás, tehát különösen lelki tulajdonságok azok, amelyeket a külszolgálat — mint alapfeltételeket — alkalmazottaitól követel.

Ily nagyfokú követelményekkel szemben nemcsak az időjárás befolyására, a lárma, idegizgató tevékenység, rendetlen étkezés által előidézhető kimerültségre kell tekintettel lenni, hanem különös figyelemmel kell kísérni azon körülményt, hogy a szeszes italok, de különösen a pálinka élvezete, ha az bizonyos — mindenestre nehezen meghatározható — mértéket túllép, legelső sorban gyöngíti azon lelki tulajdonságokat, melyekre az alkalmazottaknál leginkább szüksége van, hogy a szolgálat gondosan és pontosan teljesíthető legyen, s ezáltal úgy a vasuti alkalmazott maga, mint pedig a reá bízott emberélet és vagyon a veszélytől megóvassék.

Nagyobb figyelemmel kell erre lenni éppen most, midőn a hidegebb időjárás beálltával a szeszes italok, de különösen a pálinka élvezete iránti szükséglet s az ezáltal előidézhető veszélyek is fokozottabban mértékben jelentkeznek. Mindenesetre nagyon nehéz dolog ezen kérdésnek megoldása, mert a legnehezebb feladat, a helyes mértéknek meghatározása.

Hogy helytelen volna az alkalmazottat a szeszes italoktól, tehát a sör, bor, pálinkától egyaránt eltiltani, ez természetes. Hogy pedig csak a pálinka élvezetétől tiltassék el, már csak azért is meggondolandó, mert ez egyrészt a személyes szabadságnak durva megsértése volna, másrészt pedig kivihetetlen is, mert ellenőrizni amúgy sem lehet.

Az óhajtható eredmény tehát ily uton elérhetetlen. Nézetünk szerint az egyes vasutigazgatóságoknak kellene keresni a módot, hogy a személyzet a csábító szeszes italok helyett más italokkal kárpótolná magát. Elérhetőnek tartjuk ezt azért, ha a vasutigazgatóságok a rendelkezési és nagyobb állomásokon a személyzetnek díjtalanul bocsájtanak rendelkezésre fekete és fehér kávé, de különösen theát, oly állomásokon pedig, hol a vonat hosszabb időig tartózkodik, gondoskodnának arról, hogy ezen italok a lehető legolcsóbban, tehát legfeljebb 10—15 fillérért legyenek beszerezhetők.

Ezen intézkedéseinek azonban ne a takarékoság elve lebegjen szemé előtt, mert az ennek ellenkezőjével járó áldozatok bőven megtérülnének, sőt dús kamatokhoz hoznának a szolgálatnak pontos, akadálytalan és veszélytelen lebonyolítása által.

Egyesületünk azon tagjait pedig, kik a külszolgálathoz s különösen az utazó személyzethez vannak beosztva, óva intjük a szeszes italoknak, de különösen a pálinkának nagyobb fokú élvezetétől. Iparodjanak magukat kárpótolni thea, fekete kávé, meleg levessel, mert ezáltal nagy mértékben csökkenteni fogják azon veszélyeket, melyek szolgálatuknál fogva őket s általuk szeretett családjukat lépten-nyomon fenyegetik.

Közlemények kertmivelés és mezőgazdaságról.

Mühle Vilmostól Temesvárott.

V.

Évelők.

Szépen virágzó kitartó kerii virágok.

Sok kerttulajdonosnak a virágnövényeknek magról való tenyésztése nem alkalmas és kertjük egy részét folyton virágzó virágfajokkal óhajtják beültetve látni; ezen esetben a következő virágokat ajánlom, melyek bizonyára minden virágkedvelőnek meglegedésére fognak szolgálni:

Anemoneák, kököresinek Japánból; igen szép és sok évig tartó növények, melyek ősszel rendkívül dúsán virágoznak.

Aquilegia; igen szép tavaszi és nyári virág, sok színben.

Aster perennis, évelő őszi rózsza; az évelőknek egy főcsoportja, sok szín- és fajban, mely részint tavasszal és nyáron, részint ősszel virágzik.

Bellis, százszorszép; igen jó szegélynövény.

Delphinium, szarkaláb; legtöbbször kék és viola színekben egyike a legszebb és a leghálásabb évelőknek, mely egész nyártól őszi virít.

Dianthus, szegfű; mindenütt ismert és kedvelt virág.

Erigeron; szép lilaszínű, alacsony és igen hálsán virágzó növény, különböző színekben.

Gailardia, a nagy virágu bájarez; igen szépen és dúsán virágzik.

Heuchera; igen csinos korallvörösön virágzó, alacsony növésű évelő, igen kedvelt virág.

Iris; különböző faja, színe és alakja folytán divatos secessiósi virágot képez; kivált a japáni faj.

Leucanthemum, az óriás marguerita, mely az utóbbi idők kedvence, egész nyáron át őszi dúsán virágzik.

Phlox decussata; egyike a legszebb és legkedveltebb szabadföldi évelőknek, különösen annak új fajai, melyek minden kert díszére válnak.

Penstemon, Polemonium, Pyrethrum, gyönyörű, igen szépen és dúsan virágzó évelők, melyek minden helyen nőnek és csinosan virítanak.

Rudbeckia; különösen a magas, aranyárga telt fajnak nem szabadna sehol sem hiányoznia; rendkívül gyorsan és erősen nő és minden helyen virágzik.

Scabiosa caucasica, igen kellemes, kedves lilaszínűen virágzó alacsony növény, hosszú virágzárakkal.

Spiraea japonica; a japáni évelők rendkívül finom tollbokoralaku, fehér virágbugás fürtöket hoznak és nagyon díszesek.

Viola cucullata, a legkésőbbi ibolya, mely csak május végével virágzik és pünkösdi violának is neveztetik; mint szegélynövény igen ajánlatos.

Ezeket kívül ajánlásra méltók még a nagyvirágu, sötétkék igen illatos ibolya, melynek kedvelt virágai igen korán fejlődnek. Még vannak több ilyen hálás, folyton virágzó és évelő kerti virágok, de a fentemlítették különösen könnyű, jó növések és szép virágzásuk folytán ajánlhatók.

A tenyésztés igen egyszerű.

Szeptember—október hónapban ültetni igen előnyös a növényekre, mivel azok már a következő évben jól virágoznak és teljesen kifejlődnek. Márczius és április hónapban való ültetésük is még jó eredménnyel jár. Mélyen felásott tápláló, jó talaj jó hatású; a növényeket néhány évig állani hagyjuk, míg jó erősek és virágképzésükben néhány éven át kissé visszatartva lesznek, akkor ezután kivesszük, több darabra osztjuk és újra jó, ujonnan felásott földbe ültetjük, de lehetőleg egy más helyre, mert a helyváltogatás a növés és virágjavításhoz nagyban hozzájárul.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Az első vasuti szerencsétlenség 1830. évi szeptember hó 15-én történt, midőn Angolország nagyobb vonala megnyílt. Stephensonnak »Northumbrian« nevű mozdonya ezen a napon indult a liverpool—manchesteri vonalon. Minden óvintézkedés megtörtént netaláni szerencsétlenségek megátolására. A vonal azon helyeit, hol a vonat mélyedésekben haladt el, mértföldre elkerítették és az egész pályát rendőrök és katonák őrizték, hogy a közönséget kellő távolban tartsák. Mindamellett megtörtént a szerencsétlenség, mely a megnyitó ünnep fényét elhomályosította. A »Northumbrian«, mely az első vonatot vitte, Eccles mellett vízvételezés céljából megállott. Huskisson államtitkár kilépett kocsijából, hogy ezen idő alatt kis sétát tegyen. Wellington herczeg meglátván őt, az ablakon feléje nyújtotta kezét, melyet az államtitkár sietett megszorítani. Ebben a pillanatban egy másik vonat robogott be az állomásba a mellette levő vágányon. »Beszállani!« kiabálták az emberek minden oldalról, ami az államtitkárt annyira zavarba hozta, hogy kocsijának nyitott ajtaját, mely a másik vágány felé kinyult, ezen akarta megkerülni. Ezalatt utolérte őt az érkező vonat és egyik lábával a

mozdony alá került, mely azt teljesen szétroncsolta. »Meg kell halmom«, nyögte, amint felemelték őt és úgy is történt. Még aznap este kiadta lelkét az Eccles-i plébániában, ahová bevitték. Wellington herczeg azonnal vissza akarta fordíttatni a vonatot; de Stephenson megjegyezte, hogy Manchesterben nagy embertömeg várakozik és ha nem érkeznek oda, akkor a megtörtént szerencsétlenségnek sokkal nagyobb jelentőséget fognak tulajdonítani, ami a vasut jövőjére káros hatással volna. Ezen nyomatékos okkal meggyőzte a herczeget, a vonat célja felé el is indult és ott szerencsésen meg is érkezett.

A leggyorsabb vonat. A világ leggyorsabban haladó vonata az, amely London és Dublin között közlekedik, óránként száz kilométer sebességgel. Ezenkívül Európában Franciaország orléáni vasútján a páris-bordeauxi expresszvonat fut most Európában a legnagyobb sebességgel. Ez a vonal 583,5 kilométer hosszú és 385 perc, vagyis 6 óra 25 perc alatt futja meg az expresszvonat, melynek középsebessége 91 kilométer. Az orléáni vasut gyorsvonatainak sebességét 1899. óta lényegesen fokozta s ezért új, hatalmas mozdonyokat szerzett be. Azelőtt az expresszvonatok ugyanezt az utat 459 perc alatt tették meg, míg a mostani mozdonyok e menetidőt tetemesen redukálták. A mi gyorsvonataink átlag 50—60 kilométer sebességgel haladnak, egyes vonalakon a 66 kilometeres maximális sebességet is elérik.

A Bach-korszakból. (L.) Alighogy leverték az idegen hordák segítségével a dicső emlékü szabadságharczot, megindult Csehországból és Ausztriából a ronda áradat Magyarország felé.

Pinczerek, borbélyok és *slajferek* hada vándorolt országutjainkon, s a *czilinder*, *parupli* és a *kalucsni* ismeretessé lett még a legkisebb faluban is.

Ujjá szervezték a megyéket, azaz hogy kerületeket, s az irni és olvasni tudó pinczerek, borbélyok és *slajferekből* megyefőnökök, szolgabírák és adópénztárnokok lettek. Hogy tud-e valamit az illető, az szóba sem jött, az irni-olvasni tudáson kívül elég kvalifikáció volt a *czilinder*, *parupli*, meg a *kalucsni*.

Ilyen emberek kezébe volt letéve az ország sorsa; elég volt, ha valaki görbe szemmel nézett rájuk, hogy azonnal börtönbe vessék és lázadásal, felségsértéssel vádolják.

Egy ilyen *bezirker* az erdélyi részek egyik megyéjében éppen az összeirással foglalkozott. Minden embernek személyesen kellett előtte megjelenni s nevét, lakását s családi körülményeit bemondani.

— Hogy meg hívnak? — kérdé az egyik jelentkező földbirtokostól.

— Herepey Gáspár — volt a válasz.

— Was Herr! Du Kossuth-Hund! Du! Itt nincs meg fan Herr! Irom neked Epey Gáspár!

*

Egyik felvidéki vármegye kerületi főnöke, ki rettenetesen gyűlölte a magyarokat, két kövér disznót hizlalt, s elnevezte azokat Kossuthnak és Klapkának.

Karácsony előtt egy héttel nyomtatott meghívóban értesítette barátait és hivatalnoktársait, hogy ünnep másodnapján leöletti Kossuthot és Klapkát és szívesen látja őket a disznótorra.

Szemtelenségében annyira vetemedett, hogy

egynéhány rebellis hirben álló uri embernek is küldött meghívókat.

Az üldözött magyar urak kénytelenek voltak szó nélkül türni e meggyaláztatást, mert különben esetleg névtelen följelentés folytán a kufsteini vagy theresienstadti tömlöczök kazamatáiban rothadtak volna el.

Volt azonban a megyében olyan ember is, aki nem ijedt meg a hirhedt megyefőnöktől, s nem félt annak aljas boszujától.

Ki ne hallotta volna már hirét a hires Sobri Jóskának, kinek személyisége ma is a titokzatosság ködébe van burkolva.

Ez állott boszut a szemtelen kerületi főnökön.

Karácsony másodnapján már jókor reggel rettenetes lótás-futás volt a kerületi főnök ur házában.

A hentesek jókor reggel megjelentek, de az ólat üresen találták, a két kövér disznónak csak hült helye volt.

A zsandárok szanaszét rohantak, de a tolvajnak nyomára sem akadtak, pedig már dél felé sűrűn kezdtek gyülekezni a vendégek.

A felbőszült házi gazda majd szétpukkadt dühében, de azért kiadta a szigorú rendeletet, hogy a vendégek előtt titokban kell tartani az esetet.

Már javában falatoztak a hirtelenében vásárolt süldő oldalasából és sonkáiból, midőn egy lovas ember jelent meg az udvaron s a főnök ur részére egy lepecsételt dobozt adott át s rögtön elvágatott.

A kapuból vissza kiáltott, hogy mondják meg odabent, hogy Sobri Jóska küldi e kis csemeget.

Elképzelhetni, hogy a vendégsereg között mily rémületet okozott a Sobri neve! Néhánynak még a szája is tátva maradt.

Mohó kíváncsisággal bontották fel a dobozt, melyből két jókora disznófark került elő egy kis czédulával együtt.

A vigyázatlan házi gazda hirtelenében maga olvasta le a czéduláról, hogy:

»Kossuth és Klapka tiszteltetik a vendégsereget és izelítőül küldik ezt a kis csemeget.«

Változnak az emberek és az érzelmek. (L.)

Most, hogy Gounod hires zeneszerzőnek Párisban szobrot emeltek, időszerüvé vált egy régi adomának felelevenítése. Akkor történt, midőn Faust halhatatlan szerzője halálosan szerelmes volt egy angol hölgybe, Weldon kisasszonyba.

Egy alkalommal egy barátjának 10–12 éves fia üzenettel kereste fel a szerzőt.

Gounod egy karszékben ült és a vele szemben pihenő Weldon kisasszony aranyszőke fürteiben gyönyörködött.

— Tudod-e fiam, — szólítja meg hirtelen a kis fiút — hogy milyen az angyal?

— Igen uram! — S lehetőleg hiven leírta az oltárképeken annyiszor látott kék szemű, szőke fürtű angyalokat.

— Ilyen, éppen ilyen! De láttál-e már életedben eleven angyalt?

— Nem, Gounod ur!

— Nos hát! Nézd meg a kisasszonyt, de jól megnézd, hogy ezután elmondhassad, hogy láttál eleven angyalt...

Az évek multak s időközben megtörtént a botránys perekkkel végződő szakítás a nagy művész és Weldon kisasszony között.

A fiatal emberré serdült fiu egy alkalommal ismét találkozáván Gounoddal, egészen ártatlanul — miután a szakításról tudomása nem volt — ezen kérdéssel fordult hozzá:

— Gounod ur! hová lett az a hölgy... az angyal?

Gounod gondolkozott.

— Miféle hölgy? Melyik angyal?

— Az az angyal, akit nekem egyszer mutatott... Weldon kisasszony.

Ekkor Gounod hirtelen visszaemlékezve, így kiáltott fel:

— Az angyal?... Az a ronda nő-személy?!

Város a tüzhányó torkában. (L.) Bármily hihetetlennek látszik is, mégis való, hogy egy már kiegészített tüzhányónak kráterében egy 20.000 lakossal bíró város épült.

Ala-San a neve e japáni városnak és a Kion-Sion-szigeten fekszik.

Lakosaihoz még bizonyára nem érkezett el a Pelée-hegy kitörése által — e szintén kialudtnak vélt tüzhányó által — okozott rettenetes katasztrófának a hire, mert különben bizonyára ész nélkül sietnének kiköltözködni városukból, s nem hajtanák le oly nyugodtan fejüket a vulkán belsejében.

Ala-San város különös lakói nagyon zárkóztak, a tölcser-alaku vulkán meredek oldalaihoz ragasztott házaikat nem szívesen hagyják el és soha sem látogatják a sziget fővárosát. Nyugodt éjszakaiakat valószínűleg e zárkózott természetüknek köszönhetik.

Rettenetes lehet majd, ha a természet véletlen szeszélye folytán az alattuk alvó tüzhányó megelőzi őket az ébredésben.

A pusztuló bölény. (L.) A civilizáció, mely már egynéhány vadonban élő embertörzset is kipusztított, az erdők folytonos irtásával, a földek művelésével irtó hadjáratot folytat a vadállatok ellen is.

Őseink a Kárpátok tövében és Erdélyben még sokat vadásztak bölényekre, s az utolsót már a mult század előtt ejtették el.

E nemes vad ma már csak Amerikában található, hol is az Egyesült-Államok természettudományi társulata őrökdi fentartása felett, mert a bölények száma már ott is 340-re olvadt le s valószínű, hogy a társulat gondozása daczára is a jövő században már csak képekből fogják ismerni mint a vizözön előtti állatokat.

A plougasteli lakodalmas nap. Bretagne egyik kis városában, Plougastelben évszázadok szentesítette szokás az, hogy házasságot csak az év egy meghatározott napján szabad kötni. Plougastel e nevezetes napja a város védőjének, Szent Franciskának a napja. Az idén negyvenkét boldog ifju pár térdelt az oltár elé, áldást kérve a házasságukra. Természetes, hogy a város lakossága ilyenkor nagy ünnepet ül. A sok ifju pár már kora reggel a vásártéren gyülekezik s amikor mind együtt vannak, hosszú sorban indulnak az anyakönyveshez, a polgári házasság megkötésére. Az anyakönyvi hivatal előtt banda várja a lakodalmasokat, akik vig zeneszó mellett háromszor körüljárják Plougastel főutczeit s úgy mennek a templomba, ahol a pap áldja meg frigyüket. A vásártéren van a lakodalmi ebéd is, amelyet a negyvenkét após együttesen fizet s hivatalos rá egész Plougastel.

KITARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ ORSZÁGOS EGYESÜLET

A »Kitartás« című kölcsönösen segélyező országos egyesület alapszabályait a Nagymélt. m. kir. Belügy-miniszterium 49,452/902. szám alatt jóváhagyta.

TÁJÉKOZTATÓ

A »KITARTÁS« EGYESÜLETRŐL.

A »Kitartás« jótékonyági egyesület *kölcsönösségre* van alapítva, miért is annak az egyesületen kívül álló részvényesei nincsenek, hanem a kölcsönösség folytán minden egyes tag önmaga részvényes, és ugyancsak minden egyes tag, tagsági illetékéhez arányosítva, vagyis a szerint, a mint az »A« vagy »B« csoportba beiratkozott — mit alább kifejtünk — éppen a kölcsönösség folytán önmaga élvezi az ezen szövetkezésből, illetőleg egyesülésből eredő hasznokat, előnyöket.

Az egyesületi vagyon és az ebből eredő haszon és előny tehát mindig és kizárólag a tagok tulajdonát képezi. A tagok szaporodásával növekszik az egyesület vagyona és ez által a tagok haszna, előnye is.

Oly vállalatoknál, melyek részvényekre vannak alapítva, a felekkel kötött ügyletekből származó fölösleg, tehát az anyagi haszon *mindig a részvényeseket* s nem a tagokat illeti meg. Kölcsönösségen alapuló egyesületünkönél azonban az elérendő anyagi haszon, miután részvényesek nincsenek, mindig a tagokat illeti meg, az a tagoké. A »Kitartás« egyesületnél tehát a fő súly minden tekintetben a tagok erkölcsi és anyagi érdekeinek megvédésére van fektetve.

Az összes biztosító társaságok részvényekre vannak alapítva és a mint évenkénti mérlegeik mutatják, meglehetősen nagy haszonra dolgoznak. Kitűnik ez különösen abból is, hogy részvényeik értéke évről-évre emelkedik.

Ezekből világosan látható, hogy egy oly, kölcsönösségre fektetett intézménynek, mint a »Kitartás«-nak, még inkább kell fejlődnie és így évről-évre mindig nagyobb és nagyobb hasznot, előnyt tagjaira nézve elérnie. Ezt a fokozatos emelkedést már azért is könnyebben éri el, mint a részvénytársaságok, mert a »Kitartás«-nak nincsenek a tagok terhére fényesen berendezett palotái, nagyfizetésű igazgatói, vezérigazgatói, busásan díjazott ügynökei, hanem mindezen állások tiszteletbeliek, fizetéssel összekötve nincsenek s a tagok közül azok töltik be, kik az egyesületnél érdemeket szereztek. Kezelési költségei ennél fogva a lehető legcsekélyebbek és csupán a nélkülözhetetlenekre szorítkoznak.

Míg a biztosító társaságok nyerészkedési célból felállított vállalatok, addig a »Kitartás« egy oly humánus intézmény, melynek kizárólagos célja az, hogy a kölcsönösség folytán tagjainak, azok családjának aránylag *csekély díjfizetés* mellett több kedvezményt nyújtson, mint bármely más részvény- vagy biztosító-társaság *magas díjakért* nyújt.

Hazánkat különösen az utóbbi időkben részvényekre alapított, ugynevezett népbiztosító társulatok árasztották el s igyekeztek főleg a kisebb javadalmazású alkalmazottak és munkások között tért hódítani. Ámde a biztosítottak nagyobb része — miután anyagi kárukon okultak — csakhamar belátta, hogy ezen népbiztosító részvénytársulatok egyenesen a biztosított felek kárára állanak fenn, mit a következő példa világosan bizonyít:

E társulatok díjtáblázatai szerint aki 30 éves és magát 20 évi időtartamra biztosítatja, hetenkint 1 koronát fizet. Az évi biztosítási összeg e szerint 52 koronát tesz ki, vagyis 20 év alatt 1040 koronát, holott ezért csak 730 koronára van biztosítva. E magas díjaktól eltekintve az általuk kibocsátott kötvények szövege is annyira homályos és annyi kibuvót hagy fenn a *társaság részére*, hogy már ezért sem lehetnek bizalmat keltők és megnyugtatók a felekre nézve.

Mindezek mérlegelése, s az e téren rég érzett szükség adta meg a »Kitartás« megteremtésének eszméjét, melynek megalapítására oly önzetlen s a közérdekeket szívükön viselő magas állású egyének vállalkoztak, kik nem riadtak vissza anyagi áldozatoktól sem, és kik a kitűzött nemes célt erkölcsi és anyagi támogatásukkal végre is megvalósították.

A »Kitartás« tagsági díjainak megállapítása, valamint ennek megfelelően a tagoknak nyújtott kedvezmények összeállítása pontos, szakemberek által számszerűleg felülvizsgált

adatokon nyugszik, miáltal a magára vállalt kötelezettségeket feltétlenül teljesítheti. Biztosítja ezt az egyesületnek eddig gyűjtött s folyton gyarapodó tekintélyes tartaléktökéje is. Azon összegek pedig, melyek e kötelezettségek teljesítése után évenként fennmaradnak, az egyesület tartalék-alapjához csatoltatnak. Hogy az egyesület mily szépen felel meg hivatásának, s hogy a tagokkal szemben elvállalt kötelezettségek teljesíthetése mennyire biztosítva van, mutatja azon körülmény, hogy az egyesület által kifizetett segélyek végösszege egy év és 10 hónap alatt kitett *46.890 korona 01 fillért*, s dacára ennek *tartaléktökéje* ugyanezen idő alatt *27.387 korona 78 fillérre* emelkedett. Az egyesület erről, valamint a befolyt tagsági díjakról és a tagoknak kifizetett segélyösszegekről nyilvánosan elszámol s így minden tagnak ilyen uton is módjában áll az ellenőrzés gyakorolhatása.

Részletes magyarázat.

Az egyesület a következő kedvezményeket nyújtja a maga tagjainak:

1. 1000 koronáig terjedhető készpénz-segélyt még a tag életében.
2. Balesetbiztosítást.
3. Halálozási segélyt a tag elhalálása esetén.
4. Halálozási segélyt a tag részére neje elhalálása esetén.
5. Jogi segélyt.
6. Az egyesületnek »Kitartás« czimű hetenként megjelenő lapját.

Minden ember érhet baleset és minden embernek meg kell halni; semmi sem bizonytalanabb a halál órájánál, mely váratlanul érheti a fiatal, egészségest, erőset, gazdagot és szegényt egyaránt. A gazdagok nincsenek segélyre utalva, elhalálásuk esetén pedig a dús örökség gondtalan életet biztosít a hátrahagyott családtagoknak.

Másként áll azonban a dolog a szegény emberrel s a középosztályhoz tartozókkal, tehát az iparossal, alkalmazottal és munkással, szóval mindazokkal, akik napi keresményükből tartják fenn magukat és családjukat. Ezeknek feltétlenül szükségük van egy oly intézményre, egyesületre, a hol csekély havi díjért feltalálhatják mindazt, mire nekik az életben s mire családjuknak a kenyérkereső elhalálása után feltétlenül szükségük van.

Ebből indult ki a »Kitartás«, midőn a tagoknak az általa nyújtandó kedvezményeket a lehetőség szerint és a szakemberek által számszerűleg megállapított s felülvizsgált pontos

adatok alapján meghatározta és a mikor a nyújtandó kedvezmények sorába mindazt felvette, a mire egy embernek, egy családfenntartónak az életben, hozzátartozóinak pedig az ő elhalálása után leginkább szükségük van.

Számításba vette egyúttal a tagsági díjak megállapításánál elsősorban a *korkülönbséget*, melyhez arányítva ugyancsak számszerű adatok alapján állapította meg a tagsági díjakat, másodsorban pedig azt, hogy vagyontalan, csekély jövedelmű emberek számára létesítette az egyesületet, hogy tehát a tagsági díjak sem lehetnek nagyobbak, mint a milyeneket ezen egyének erre a célra áldozni képesek.

Mivel azonban itt is figyelemmel kellett lenni arra, hogy egyik ember nagyobb áldozatra képes, mint a másik, úgy a kedvezmények nyújtása, mint a tagsági illetékek lerovása tekintetében az egyesület két csoport felállítását látta czélszerűnek. Az első csoportban nagyobb kedvezményeket nyújt nagyobb tagsági díj ellenében, a második csoportban kisebb kedvezményeket kisebb tagsági díj ellenében. *Míg a kedvezmények ugyszólván évről-évre folyton fokozódnak, addig a tagsági díj nem emelkedik, hanem állandó; sőt kilátás van arra, hogy a tagok számának és így a már most is tekintélyes tartalékalapnak növekedésével vagy a tagsági díjak leszállítása, vagy a kedvezmények fokozása mihamarább lehetővé fog válni.*

A nagyobb kedvezményű csoportot **A)** betűvel, a kisebb kedvezményűt **B)** betűvel jelöljük meg.

Az **A)** csoportba tartozó tagok kedvezményei a következők:

A tag tagságának 15. évében, amennyiben 50. életévét már betöltötte, még életében 1000 koronáig terjedhető készpénzsegélyt kap.

A tagsági jogosultság első évében:

a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén a tag által a belépéskor írásban megnevezett kedvezményezettje 2000 korona halálzási segélyben részesítettik.

b) Baleset folytán beállott teljes vagy maradó részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában a biztosító-társaság szabályaiban meghatározott százalék szerinti összeggel kárpótoltatik.

c) Peres és perenkivüli ügyekben csupán a készkiadások felszámítása mellett ügyvédi képviselőben részesül.

d) Díjtalanul kapja a »Kitartás« című lapnak hetenként megjelenő példányait.

A második évben:

a) Baleseti kártérítésben éppoly részesül, mint az első évben.

b) Ha a tag bármilyen halállal elhal, általa a

belépéskor írásban megnevezett kedvezményezettjének 400 korona halálzási segély fizettetik ki.

c) Ha a tag neje bármilyen halállal elhal, a férjnek 200 korona halálzási segély fizettetik ki.

d) Peres és perenkivüli ügyekben csupán a készkiadások felszámítása mellett ügyvédi képviselőben részesül.

e) A »Kitartás« című hetenként megjelenő lapot díjtalanul kapja.

A harmadik és következő években bezárólag a 6-ik évig:

a) Baleseti kártérítésben éppoly részesül, mint az első évben.

b) Ha a tag bármilyen halállal elhal, általa a belépéskor írásban megnevezett kedvezményezettjének 600 korona halálzási segély fizettetik ki.

c) Ha a tag neje bármilyen halállal elhal, a férjnek 250 korona halálzási segély fizettetik ki.

d) Peres és perenkivüli ügyekben csupán a készkiadások felszámítása mellett ügyvédi képviselőben részesül.

e) A »Kitartás« című hetenként megjelenő lapot díjtalanul kapja.

A hetedik és következő években bezárólag a 10-ik évig:

a) Baleseti kártérítésben éppoly részesül, mint az első évben.

b) Ha a tag bármilyen halállal elhal, általa a belépéskor írásban megnevezett kedvezményezettjének 1000 korona halálzási segély fizettetik ki.

c) Ha a tag neje bármilyen halállal elhal, a férjnek 300 korona halálzási segély fizettetik ki.

d) Peres és perenkivüli ügyekben csupán a készkiadások felszámítása mellett ügyvédi képviselőben részesül.

e) A »Kitartás« című hetilapot díjtalanul kapja.

A tizenegyedik és következő években bezárólag a 14-ik évig:

a) Baleseti kártérítésben éppoly részesül, mint az első évben.

b) Ha a tag bármilyen halállal elhal, általa a belépéskor írásban megnevezett kedvezményezettjének 1500 korona halálzási segély fizettetik ki.

c) Ha a tag neje bármilyen halállal elhal, a férjnek 400 korona halálzási segély fizettetik ki.

d) Peres és perenkivüli ügyekben csupán a készkiadások felszámítása mellett ügyvédi képviselőben részesül.

e) A »Kitartás« című hetenként megjelenő lapot díjtalanul kapja.

A tizenötödik és következő években:

a) Baleseti kártérítésben éppoly részesül, mint az első évben.

b) Ha a tag bármilyen halállal elhal, általa a belépéskor írásban megnevezett kedvezményezettjének 2000 korona halálzási segély fizettetik ki.

c) Ha a tag neje bármilyen halállal elhal, a férjnek 500 korona halálzási segély fizettetik ki.

d) Peres és perenkivüli ügyekben csupán a készkiadások felszámítása mellett ügyvédi képviselőben részesül.

e) A »Kitartás« című hetenként megjelenő lapot díjtalanul kapja.

A **B)** csoportba tartozó tagok kedvezményei a következők:

A **B)** csoportbeli tag az **A)** csoportba tartozó tagokra nézve most felsorolt *pénzbeli kártalanításoknak* mindenütt a felét kapja. A jogsegélyben azonban ép úgy részesül, mint az **A)** csoport, s egyuttal további díjfizetés nélkül kapja a hetilapot is.

Az A) csoportba tartozó tagok kötelezettségei:

Az **A)** csoportba tartozó tagok 1902. évi május 1-től kezdve a nyomtatványok, kezelési stb. kiadások fedezésére egyszersmindenkorra fizetendő 2 korona beiratási díjon kívül, amennyiben belépésükkor *30-ik életévüket még meg nem haladták, havonként 3 korona tagsági díjat, ha 38-ik életévüket még meg nem haladták, havonként 3 korona 40 fillér tagsági díjat, ha pedig 38-ik életévüket már meghaladták, havonként 4 korona tagsági díjat fizetnek.*

Aki 44-ik életévét már belölte, az egyesületbe fel nem vétetik.

A B) csoportba tartozó tagok kötelezettségei:

A **B)** csoportba tartozó tagok 1902. évi május 1-től kezdve a nyomtatványok, kezelési stb. kiadások fedezésére egyszersmindenkorra fizetendő 2 korona beiratási díjon kívül havonta korkülönbségre való tekintet nélkül *2 korona 50 fillér tagsági díjat fizetnek.*

A **B)** csoportba csak oly egyének vétetnek fel, akik *38. életévüket már elérték, de 44. éves életkorukat még tul nem haladták.*

Ugy az **A)**, mint a **B)** csoportbeli tagokra nézve megállapított kedvezményekben a tagok mindaddig részesülnek, a míg az egyesület tagjai maradnak; a balesetbiztosítás azonban a 60 éves életkor betöltése után megszűnik.

Ha valaki bármely más biztosító-intézetknél vagy egyletnél ily feltételek mellett biztosítaná életét és egészségét, valamint a családja jövőjét, úgy a *legolcsóbb biztosító-társaságnál és egyletnél is aránytalanul nagyobb tagsági illetékeket kellene fizetnie.*

Ugyde a »Kitartás«-egyesület tagjai *mind-ezeken felül* még más tekintélyes kedvezményekben is részesülnek — amelyeket semmi-féle más intézet és egyesület nem nyújt — amennyiben a »Kitartás« lapvállalat kebelében szervezett jogi osztály, akár peres, akár peren kívüli ügyekben, teljesen díjtalanul képviseli a tagokat bíróságok és hatóságok előtt s csakis

a készkiadások megtérítését igényli. Hogy ezen kedvezmény mily óriási előnyöket nyújt, abból is kitűnik, hogy már eddig is, alig egy év és 10 hónap alatt több mint 1600 tag vette igénybe a jogi támogatást.

Kik lehetnek a „Kitartás“ tagjai.

A „Kitartás“ jótékonysági egyesületnek tagja lehet bárki, akár férfi, akár nő, foglalkozásra való tekintet nélkül; tehát állami és magánhivatalnok vagy alkalmazott, kereskedő, iparos, vasuti és gyári munkás és földműves is, egyszerűen mindenki, aki családjának jövőjéről csekély áldozattal gondoskodni akar.

Testi hibával bírók, vagy szervi betegségben szenvedők fel nem vétetnek.

A »Kitartás«-egyesület igazgatóságának főcélja, hogy a tagtársakat mindennemű erkölcsi és anyagi támogatásban részesítse s feltett szándéka, hogy az alapszabályszerűleg biztosított fenti kedvezményeken kívül a tagoknak minél több anyagi előnyöket biztosítson.

Ily anyagi és erkölcsi előnyöket egyes emberek soha el nem érhetnek s a »Kitartás« is csak úgy lesz képes ezen, már is rendkívüli nagy kedvezményeket tovább fejleszteni, ha minél számosabban sorakoznak zászlója alá, s mindazok, kik már is tagjai az egyesületnek, saját jól felfogott érdekükben válllvetve oda törekednek, hogy ismerőseik, rokonságuk körében minél több tagot nyerjenek meg e szent czélnak.

A belépés módja.

Aki az egyesületbe magát és pedig az **A)** csoportba felvétetni óhajtja, két korona beiratási díjat s a kora szerint megállapított 3 korona, vagy 3 korona 40 fillér, illetve 4 korona első havi tagsági díjat, ha pedig a **B)** csoportba óhajtja magát felvétetni, két korona beiratási díjat és 2 korona 50 fillér első havi tagsági díjat köteles kitöltött felvételi-lapjával egyidejűleg posta útján beküldeni, vagy személyesen a »Kitartás« pénztáránál (Budapest, VIII., József-körut 29) lefizetni.

Posta útján való küldés esetén a belépni akaró nevét, korát, foglalkozását és lakásának címét pontosan kitüntetni köteles. Megemlített egyuttal az is, hogy az **A)** vagy a **B)** csoportba óhajt-e belépni.

A »Kitartás« igazgatósága :

benedekfalvi dr. Luby Gyula
elnök.

A kőfejtő és a káplán. Érdekes pöre volt egy Fiala nevű cseh kőfejtőnek a káplánjával, Schöningerrel. Az eset Leipában történt, Csehországban. A pap az utolsó kenetet ment feladni valahova, s utja arra felé vezetett, ahol a kőfejtő éppen dolgozott. A káplán meg is állt, de a kőfejtő nem köszönt neki, hanem tovább folytatta a munkáját. Ezért panaszkolta be a káplán a kőfejtőt a vallás megsértése miatt. A vádlott azzal védekezett, hogy neki szorgalmasan dolgoznia kell, hogy a kenyerét megkeresse. És mivel neki egy bizonyos munkaanyagot el kell végeznie, tehát nem hagyhatja félbe egy pillanatra sem a munkáját. Schöninger előadta, hogy megállott és egyenesen felszólította a kőfejtőt, hogy vegye le a sapkáját, de az tovább dolgozott és még a pipáját sem vette ki a szájából. A bíróság bűnösnek találta Fialát és egy nap, bójttal súlyosított szigorú fogságra ítélte.

Aki az Angol Bankba betört. A bécsi Länderbank milliós sikasztása alkalmat adott az angol lapoknak, hogy rámutassanak arra, mennyire biztos a híres Angol Bank mindenféle gonosz szándék ellen. Elmondanak például egy epizódot, amely néhány évvel ezelőtt történt. A londoni bank sajtósági pályázatot irt ki. Tekintélyes jutalmat tűzött ki mindazok számára, akik bebizonyítják, hogy betörés vagy bármi más uton hozzá juthat a bank kincseihez. Kapta is aztán a bank garmadával a betörési tervezeteket, amelyek mind hozzájárultak ahhoz, hogy a bank biztonságát növeljék. Egy ilyen pályázó aztán személyesen is megjelent, hogy mint betörő szakértő, mutatkozzék be az igazgatónak. Mr. Cough — így hívták ezt az urat, s egyébként a minap halt meg Londonban — annak idején így szólt a direktorhoz:

— Uram, jól zárassa el ma este a kincseit, kétszerezze meg az öröket. Éjfélkor pedig nyitassa ki a kincstárat — ott fog engem találni, amint zsebeimet arannyal tömöm.

Az igazgató ráállott az egyezésre, hogy ám törjön be a bankba, ha tud, ő majd a megállapított időben ott lesz, hogy a betörést konstatálja. A többi majd aztán beszélük meg . . . Éjfélkor az igazgató megnyitotta a kincstárt. És egy megnyitott pénzeszekerény előtt ott állott Mr. Cough és tömte a zsebét arannyal. A direktor nagy respektussal kísérte fel a »betörő urat« a hivatalába, s ott a következőket mondotta neki:

— Ön, uram, ennek a betörésnek titkát senki emberfiának el nem árulja. Még nekem sem. A bank ezért évi járadékot fog fizetni önnek, amelyet ön állapít meg. A járadékot ön, amíg csak él, évenként előre fogja megkapni. De rögtön beszüntetjük, mihelyt a titkot elárulta.

Mr. Cough híven megtartotta a szerződést és mint előkelő férfi halt meg, családjára nagy vagyont hagyván. Fiai még ma is eldicsekednek, hogy ők annak az embernek a fiai, aki betört az Angol Bankba.

Az órák története. A legrégebb, emberi kéz által létrehozott emlékek szerint már a művelődés legelső időszakában érezték az emberek annak szükségét, az időt rövidebb vagy hosszabb szakokra felosztani. Erre a nap forgását vándorló árnyékával együtt használták, mely azonban időszakos tartama miatt csak igen tökéletlen időmérő lehetett. Az emberi ész gondolkodásának csakhamar sikerült egy, a nap forgásától tökéletesen független gépezetet feltalálni, mely vízből vagy homokból állott, az órákat meglehetősen pontosan jelölte, és melynek igazítására az eddigi napmutatókat használták. E víz- és homok-órák már a harmadik században Krisztus előtt voltak használatban, midőn egy bizonyos Ktesibios javított rajtuk. Ezen ügyes görög valószínűleg a legrégebb óraműves volt. Köztudomású dolog, hogy mindjárt a keresztény idősámítás kezdete után a művészetek és tudományok a zárdákban találtak menedékhelyet. A sok hasznos találmányhoz, melylyel a századok folytán a lelkészek a népet megajándékozták, a kerekék, tollak és ingák által mozgásba hozott órák is tartoznak. Azt állítják, hogy a híres Auvergneből származó Gerbert, ki később mint II. Silvester a pápai trónra lépett és 1003-ban meghalt a legelső kerek órákat készítette, ezen állítás azonban nem bizonyul be a horologium által, melyet Gerbert Ottó császár parancsára Magdeburgban felállított. A merzeburgi püspök Dietmar, ki e művet látta, azt mondja róla, hogy a feltaláló annak járását a szélróza szemlélése által szabályozta, mi okot szolgáltat azon állításra, hogy napóra volt. Két évszázaddal később már nagyon művésziesen készített kerékórákat találunk, sőt harangjátékkal is. Nevezetes a herzani Vilmos apát horologiuma, melynek megfigyelésére különös szolga alkalmaztatott. Frigyes császár Saladin szultántól egy óraművet kapott, mely a nap, hold és a bolygó csillagok forgását mutatta, és sulyok és kerekék által indított meg. Hogy a szaraczenok ilyen művek előállításában a nyugati tartományokban oktatást nyertek, nem valószínű, de azt feltehetjük, hogy a kereszties hadak a gépészet ezen ágát Európába átültették, hol bölcs szerzetesek ápolták, és rövid idő alatt fényes eredményeket mutattak fel. Már a tizennegyedik században beszél Dante az ütőórakról; Richard angol apát 1326-ban egy csillagász órát készített, mely nemcsak a nap és hold forgását, hanem a tengerapály és dagály állását is mutatta. Az akkori időben keletkeztek a toronyórák is, melyeknek legelsejét a páduai Dondi Jakab készítette. V. Károly Franciaország királya 1350-ben Wyck Henrik nevű német által azon nagy, nevezetes toronyórát készíttette, mely még a múlt században a Notre-Dame (Boldogasszony-templom) egyik tornyán volt. Ez időtől fogva mindinkább elterjedtek az ütő-órák, annyira, hogy a 15. század kezdetén alig volt város vagy kastély, melynek tornya nem lett volna egy ütőórával ékesítve. A zsebórák a későbbi találmányokhoz tartoznak, mert a 16. század közepe előtt, midőn Hele Péter »nórinbergi tojások« név alatt készítette és árusította, nyomukat sem találjuk. Ezekben hiányzott a pergetoll, billegő és csiga, a láncz helyett bélhúr volt alkalmazva. Hook angol ember feltalálta a esigarugonyt, a hollandi Huygens a pergetollat és ingát, Barlow, szintén angol, 1675-ben az ismétlő órákat.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

A varázsgyűrű

(Regény.)

— Sz. E. után T. V. —

(Folyt.)

— Én azt hiszem Ferencz, hogy lady St. Ives a te jelenlétednek sokkal kevesebbet örül, mint a hogy te azt gondolod — mondá nekem Gaston félórával később, midőn magunkra maradtunk.

— Nem is törődöm vele — vetém oda könyvedén, — de hát miért mondd ezt nekem épen most?

— Mert látom, hogy Carolin iránti rajongásod egyszerre alább hagyott és mert feltűnt nekem, hogy mennyire feszesebb és fagyosabb lesz lady St. Ives magatartása, ha észreveszi, hogy a kis Mrs. Travers kaczerkodik veled, ami feltűnően gyakori kezd lenni.

— Miért mondd, hogy kaczerkodik? Hát nem lehet az ember egy csinos asszonnyal baráti viszonyban a nélkül, hogy udvaroljon neki?

— Bizonyára nem, ha az illető csinos hölgyet Travers Nettinek hívják. Kedves barátom, velem ugyanazt a játékot űzte, mikor Etonban voltam és te talán még kis szoknyában jártál.

— Az nem igaz! — fakadtam ki hevesen.

— Bocsánat Mr. Neville, ezzel talán azt akarja mondani, hogy . . .

— Semmit nem akarok mondani Gaston! — kiáltottam fel békitőleg — semmi olyast, ami köztünk viszályt idézhetne elő. Sokkal többre becsülöm barátságodat mintsem azt egy elhirtelenkedett szóval kockára tegyem; de te elfogultan itélsz, mert rosszul vagy értesülve. Én rokonszenvezem Mrs. Traverssel és nem akarok semmi rosszat elhinni róla. Ejtsük el ezt a tárgyat és maradjunk továbbra is jó barátok.

Gaston megszorította oda nyujtott kezemet és másra terelte a beszélgetést. Ez a beszéd mégis tartózkodóvá tett mindkettőnket és azóta sehogy sem akart elmúlni ez az érzés. Különben az egész társaság megváltozott. A hölgyek hangulata feltűnő rossz volt. Charlotte ingerkedő, Caroline halvány és lehangolt volt, csak Mrs. Traverset mulattatta a helyzet.

— A nők kicsinyesek — mondta hozzám — és ellenséges indulattal viseltetnek egymás iránt. Részemről jobban szeretem a férfiakat barátoknak. Igaz, hogy megszólhatnak érte az asszonyok, de én sem maradok adósuk.

De nemcsak a nők voltak ellenségei Mrs. Traversnek, hanem Ferres is és ellenszenve mindjobban fokozódott. Az egyedüll békés ember Sir Horace volt, akit megszerettem. Ha ő jelen volt, soha sem kellett félni, hogy a társalgás kellemetlen irányt fog ölteni, mert ő mindenkor a kellő irányba tudta terelni. Észre vettem, hogy Traversné nagyon kedveli az öreg urat, mint régi barátját.

Lady Charlotte a legkiálthatatlanabb, nem is tudnám, miben nem találna kivetni valót. A vallás szóbahozását illetlennek tartja, a szerelemre való czélzás megbocsájthatatlan bűn előtte, kivéve, ha az

ujságok szerint az ugynevezett »magas körök« botrányait tárgyaltuk.

A nagy társaságot megunva a nappali szobába léptem, hol Mrs. Travers, lady Caroline, Sir Digby és Ferres voltak együtt. Épen Travers Netti beszélt.

— És ön komolyan állítja, Sir Digby, hogy a férfiak állhatatosabbak a szerelemben, mint a nők?

— E tárgyról nehéz nyilatkozni, de azt merem állítani, hogy a férfiak tovább tudják titokban tartani érzelmeiket mint a nők — felelte Sir Digby.

— A férfi nem akarja magát érzélgősnek tartani s azért rejti el érzelmeit — feleltem én.

— És a nő nem pirul érzelmeiért, nem sóhajtozik szerelmese után? Ezt akarja ön mondani Ferencz? Akkor barátom nem ismeri a nőket! — mondá Mrs. Travers.

— A nőt soha nem tudta kiismerni a férfi. Salamontól kezdve az utolsóig csak tapogatózunk. — Szólt az öreg baronet — Neville azt akarja mondani, hogy a nők sokkal ragaszkodóbbak és fogékonyabbak a szerelemre, mint a férfiak, de nem tudnak oly igazán szeretni.

— Ezt most hallom először — jegyezte meg Mrs. Travers csipősen.

— Mert a nőnek egyéb kárpótlások is rendelkezésére állanak — folytatta Mr. Digby.

— A gyermekek vagy tán a pipere? — kérde Mrs. Travers.

— Kinél melyik, vagy mindkettő is egyszerre. — felelte Digby.

— Hát a férfiaknál a kalandok, a hivatás és a többi nem pótolják ugyanazt? — Byron is mondta, hogy a szerelem a férfi életében csupán mellékes dolog, míg a nőnek egész életét kitölti, már pedig ő értett hozzá!

— És ön azt komolyan hiszi Mrs. Travers — kezdé Ferres — hogy Byron nem ironiával irta-e az idézett mondatot? Gondolja meg, hogy egy olyan hölgynek a szájába adta azokat a szavakat, kinek férje volt, és már előzőleg is sok kalandja lehetett, de idővel szerencséje csökkenvén csak azért tette ezt a vallomást, hogy erősebben magához kapcsolhasson valamely együgyű fiatal embert, kire hálóját kivetette. Nem gondolom, hogy Donna Juliát utánzásra méltónak találná?!

Ez a beszéd véget vetett a társalgásnak. Mrs. Travers hallgatott, de a boszuság arczába kergeté a vért. Észre lehetett venni, hogy Gaston beszédjének komolyabb és czélzatos háttéré volt. Szerettem volna rendreutasítani, de azt nagy botrány nélkül nem tehettem. — Milyenek is az emberek! Mindenben, még a legártatlanabb dologban is rosszat találunk. Azóta kerülöm Mrs. Traversst, míg ő feltűnő módon Gastonnal foglalkozik és társalgás közben beszédjét rendesen hozzá intézi, amit a történetek után sehogy sem tudok megérteni. Nettinek mégis igaza lehet, hogy én nem ismerem a nőket.

(Folyt. köv.)

Gondtalan élet.

(U.) A napnak alig egy sugárkája tudott a redőnyön át behatolni a szobába. A légvonat megmeglébbentette a csipkefüggőnyt s a függöny kaczerül játszott az egyetlen aranysugárral.

— Látja, Irma, ezt a játékot, látja, mint csüri-csavarja ez a puha finom függöny azt a tiszta napsugarat? Így játszik maga is érzelmeimmel! Alig hinném, hogy átérezze igazán mindazt, amit az imént mondott. Ez rettenetes vétek a természet s annak minden törvénye ellen. A természet boszujára, úgy látom, nem is gondolt.

Irma mindkét kezével dus aranyhaját emelte a helyére s rendezgette, szódtalanul elmerülve a napsugár játékában. Perczekig tartott, míg szóhoz jutott.

— Igaza van, kedves Aladár, a természet boszujára nem gondoltam. De nincs is szükség rája. Annak boszuját csak akkor érzi és csak az érzi, akinek nincs anyagilag módjában szórakozásával elüzni magától. Maga tudja, hogy ha nem is nélkülöztem eddig a szó szoros értelmében, de ezer dolgot nem élvezhettem, amit az énkorombeli barátnőim átélveztek. S miért? A természet ép oly temperamentumosnak, ép oly — a szerénység megsértése nélkül mondhatom — csinosnak teremtett, mint azokat. Minden feltétel megvolna, de hiányzik a pénz, a pénz. S én egész életemet feláldoztam, lemondjak minden szórakozásról, gyönyörről, élvezetről, mikor pedig a szerencse két kézzel hozza mindezt élémbe? Visszautasítsam annak az ajánlatát, aki végre kiragad ebből a szomorú világból? Kiragad belőle s mindenem meglesz, amit csak álomban tudtam eddig magamnak elképzelni?

Németh Aladár felkelt helyéről, indulatát iparkodott teljesen elnyomni s látszólag nyugodt hangon válaszolt:

— Ha így gondolkodik, kedves Irma, nincs több szavam. Legyen olyan boldog, mint ahogy jövő boldogságát képzeletében lefestette.

Az ajtó a távozó után már rég becsukódott, Irma szeméit azonban le nem vetette arról. Örökre becsukódott annak a férfinak a háta mögött, aki első és egyetlen szerelme volt eddig. Akiről tudta, hogy érte tanult, érte küzdött az élettel attól a kortól kezdve, amelyben még gyermeknek nézik a fiatal embert. S most, hogy elérte első számbavehető pozícióját, eljött, hogy megkérje kezét. Érezte, hogy kegyetlen volt hozzá, arról is meg volt győződve, hogy a látszólagos nyugodtsága alatt tenger-szenvedelmet korbácsolt fel szavaival. Mindez némi keserőséggel töltötte meg lelkét; de a keserőséget csakhamar elűzte az a tudat, hogy vágyai teljesezésbe mennek a legközelebbi jövőben. Felesége lesz annak az embernek, akinek pénze meghozza neki az annyira kívánt kényelmet és élvezetet.

*

Hónapok teltek az esküvőig az előkészülettel. Némethről semmi hír nem érkezett. Mennél közelebb jutott Irma ahhoz a naphoz, amikor jövő sorsa el fog dőlni, annál többször kapta rajta magát azon, hogy gondolatai az eltűnt első ideál körül csoportosulnak; sőt nem egyszer vette észre, hogy szeméit az álom elkerüli s annál sürűbben gyöngyözik a köny párnájára.

Hideg, elegáns vőlegénye banalis udvariasságával ellentéte volt annak az ambíciózus, meleg szerelemnek, amelyet Németh képviselt.

Leendő lakásuk láttára gyermekes örömmel, boldogan borult vőlegénye nyakába. Nem mulasztott el egyetlen napot sem, hogy meg ne nézze fényes otthonát. S most ha betette lábát oda, kimondhatatlan hideg ürességet velt annak minden szobájában.

Különösen ma, kétszeresen ideges.

Vőlegénye Irma özvegy anyjához fordultan mondta:

— Kedves mama, ma estére az operába hoztam jegyeket. Este értök jövök.

Ma Irma nem talált szavakat a köszönetre s vőlegényét távoztában alig üdvözölte.

— Irma, az Istenért, mi lelt téged? Beteg vagy fiam? Napról-napra rosszabb arcod színe, s kedélyed úgy megcsappant, hogy alig ismerek rád.

— Nem, anyám, csak fáraszt a sok előkészület!

— Kis leányom! Ne keserítsd anyádat! Te valamit eltitkolsz előttem, érzem, tudom. Nem erőszakolom ki belőled a vallomást, de beszélj! Tudod, mindig szerettelek, könnyíteni fogsz lelkedem, ha kitalálsz azt, ami sziveden fekszik.

Irma előbb daczosan nézett anyjára, majd a dacz keserőséggé vált s alig hallhatóan felelt:

— Anyám! boldogtalan, kimondhatatlanul boldogtalan vagyok.

Ebben a pillanatban csöngettek kint az ajtón s nem sokkal az után a szobaleány levelet nyújtott át Irmának.

„... Igen, azt beszélnek, hogy Németh Aladár a napokban tartja eljegyzését. Elveszi főnökének leányát. Sok pénzt is kap vele. Megírom, mert talán mégis érdekel első ideálsod sorsa...”

Irma elsápadt s reszketve tette a levelet az asztalra; anyja utána nyult s eltávozott a levéllel.

Azalatt Irma tollat fogott s hirtelen kusza vonásokkal vetette papírra:

Kedves Aladár!

Emlékezik utolsó találkozásunkra? Nem igaz, hogy a pénz boldogít. A pénz hideg, nagyon hideg. Az embernek sziv kell. Én szétéptem lelkem nyugodalmát ostoba vágyaimmal; magától elvárom, hogy szétéptje soraimat.

Irma.

Megkönnyűlten kelt fel az asztaltól s elolvasta még egyszer, elolvasta számtalanszor a levelet, azután széjjeltépte s eldobta.

Mire anyja a levéllel visszatért, Irma vőlegényével nyugodtan tárgyalt:

— Maga tehát két hét múlva okvetlen meg akarja az esküvőt tartani?

— Ha előbb nem lehet! De tovább semmi esetre sem engedem huzni-halasztani; — válaszolt Irmának a vőlegény.

Az ősz anya megtörtén állt az ajtó előtt. Szemei üvegesek voltak s kezeiben még mindig szorongatta a levelet, melyet leánya barátnőjétől kapott. Szólni akart, de leánya feltétlen nyugalma egy pillanatra úgy meglepte, hogy szóhoz nem jutott.

— Igen, kedves mama, — folytató a vőlegény az öreg asszony felé fordulva — az esküvő tovább való halasztása teljesen indokolatlan. Részemről azt szeretném, ha már holnap tulesnénk rajta. Minden

rendben van, minden készen várja az én Irmát és ...

Irma mosolyogva közbe vágott:

— Én is azt hiszem, leghelyesebb volna mielőbb tulesni rajta.

*

Aladár tényleg elvette főnökének leányát és pénzét.

Irmával történt utolsó találkozására pár hétre minden életkedvét elvette. Üres szívével ismerkedett meg főnökének családjával. Hiába küzdött egy szerető szívért fél életen át, természetes tehát, hogy érdekből nősült.

Most ott vannak egy világfürdő vendégei között, mint három éves fiatal házasok. A feleségének nagy udvara van, fiatal és idősebb urak társasága. Ő pedig szórakozik szintén a maga módja szerint.

Az erdő egyik sétányán járva észrevette, hogy egy pazar kis kocsiból csinos termetű hölgy száll ki s lépteit szintén a sétány felé irányítja.

Önkénytelenül lassabban haladt tovább utján s le-lehajolt egy-két csinos virágért.

A hölgy utolérte; ő feléje tekintett Lábai majd odagyökereztek a földhöz. Irma volt.

Németh megemelte kalapját s látható örömmel üdvözölték egymást.

— Gratulálok választásához! Láttam feleségét. Igen csinos, igen kedves nő!

— Köszönöm, asszonyom, megtaláltuk mindketten azt, ami után maga egyedül vágyott; emlékszik utolsó találkozásunkra? — válaszolt Aladár mosolyt erőltetve ajakára. Elemi erővel tört ki belőle újból régi szerelme s mennél tovább nézte azt a kívánatos szép asszonyt, annál kevésbé tudott uralkodni felindultságán.

Irma kaczagva válaszolt:

— No ugy-e jobb, hogy így történt? Hogy nyomorognánk mindketten szegénységünkben. Most megvan mindenünk, gondtalanul s boldogan élünk.

— Gondtalanul? — kiáltott fel keserűen Németh — és boldogan?

Irma arcza hirtelen elkomolyodott; s visszaérve az erdő végén álló kocsijához, Aladárhoz hajolva halkán sugá:

— Átkozom a pillanatot, amelyben eltéptem büszkeségből a magának esküvőm előtt irt levelet; magát így látva, biztos vagyok, megmentett volna abból a pokolból, amelybe magam kívánkoztam.

Aladár szólni akart, utána akart rohanni a sebesen távolodó kocsinak; de az egy kanyarulatnál eltűnt s eltűnt vele másodszer és utolszor élte megrontója.

Két nap egy uralkodó életéből.

Az 1825-ik év karácsony ünnepének második napján zártkörű társaság volt összegyűlve a pétervári téli palota czári lakszobáinak egyikében. A társaságot I. Miklós czár, neje s gyermekei, u. m. a hat éves Mária, a három évvel fiatalabb Olga nagyhercegnők, s az akkor már hét éves Nikolajevits Sándor trónörökös képezték. A czár éppen karácsony szent estéjén vette át formászerűleg az uralkodást. Tehát harmadnapja, hogy korlátlan ura volt a roppant oroszbirodalomnak, s éppen elmélyedve

gondolkodott a szerencsétlenségek felett, melyek a koronával igen sokszor összekötve vannak, midőn lent a palota-udvaron lódobogás hallatszék, s a palotában zavart futkosás volt észrevehető.

Abban a pillanatban, melyben a czár üléséből felemelkedett s az ablakhoz akart lépni, hogy a rendkívüli láрма és szaladgálás okát megtudja, az ajtó hevesen feltárult s egy komornyik lépett be ezzel a szabályszerű jelentéssel: »Miroladovits tábornok ő nagyméltósága!« De még el sem mondta jelentését, midőn a megnevezett már belépett.

Az érkező hazafi öreg kora mellett is egyenes, erőteljes testalkatu férfiú volt. A czár úgy ismerte őt, mint tisztet, derék és hű alattvalót. Nem is szokta már őt kérdezni, ha hozzá jött. A tábornok felszólítás nélkül mondá:

— Felség, a katonák közt lázadás ütött ki, fél Pétervár mozgásban van!

A czárné görcsösen megrázkódott s fel akart kiáltani, de midőn férjének szilárd vonásaira tekintett, kénytelen volt magán uralkodni. A terem e közben egészen megtelt katonatisztekkel és udvari hivatalnokokkal. Miklós gyors, fürkésző tekintettel nézett végig az egybegyűlteken, s aztán a következő szavakkal fordult nejéhez:

— Mutassuk magunkat olvanoknak, mint kik hivatásunkra méltók vagyunk! Viszontlátásig!

Nejét gyöngéden megölelte, a trónörököst karjára vette, s úgy sietett le a palota udvarára.

Megjelenésére dobpergés hallatszott fel. Az őrség fegyverbe sorakozott. A tiszték vezényeltek: »Tisztelegj!« s abban a perczen egész szuronyerdő emelkedett a levegőbe, de a czár más gondolatokkal lévén elfoglalva, alig vette észre a tisztelgést.

— Ti is azon lázadók közé tartoztok, kik a palota ellen jönnek, s engem trónomtól és életemtől meg akarnak fosztani? — kérdé mennydörgő hangon. — Ha ugy van, akkor löjjetek czárotok mellébe!

— Éljen Miklós czár Ő Felsege! — kiálta egy tiszt, mire a katonák is eget verdeső éljenkiáltásban törtek ki.

— Jól van, — viszonzá a czár komolyan — ugy hát védjétek meg a trónörököst, s ha elesem, legyen ő a ti czárotok!

Azzal fiát az őrség parancsnokának karjaiba helyezte, lóra ült s kinyargalt a palota kapuján Miroladovitsnak és néhány tábornoki segédnek kíséretében.

A lovas csapat csakhamar elérte az »Izsáktemplom« és az »Angol-rakpart« közti tért. Itt már ugyancsak háborgott a tömeg. A lázadók száma ezrekre ment fel. Vad láрма, szitkozódás, fegyvercsörgés hallatszott mindenfelől. A czár félelem nélkül ugratott a zajongók tömegébe.

— Mi ez? — kérdé ismeretes erős hangjával. — Mit akartok? Mire való ez a fölkelés és fegyverfogás?

A czár kísérete mintegy védelmül körülvéstei uralkodóját, de az int kezével, hogy maradjanak csak a háta mögött. Ebben a pillanatban egy tiszt ugrat elő megeresztett kantárszárral, jobbkezt kabátjába rejtve. Vad harag szikrázik szemeiből, szemöldei mogorván össze vannak vonva, haja rendetlenül csüng ki a tarkóig lehuzott sipka alól, öltözte poros és hanyag. A czárnak szigorú rendhez és tisztasághoz szokott szeme utálattal függ a visszataszító alakon, de mégis uralkodik magán, s anél-

kül, hogy szempilláját is megmozdítaná, kérdi a vakmerőtől:

— Megállj! mit akarsz?

A megszólított mintegy akaratlanul megállítja lovát. Szemeit félnken süté le a csár előtt. Gyorsan visszafordítja lovát, e szavakat mormogva: »Hajtsa végre más, én nem tehetem.«

A csár kísérete a kibérelt orgyilkos után akart menni, de az hirtelen elrejtőzött társainak sűrű sorában. Most távoli dobpergés hallatszott, s majd jelenték a csárnak: »Mihály nagyherczeg közeledik a preobraszenski gárda élén.«

A nevezett csakugyan megjelent, kivont karddal kezében... Tiszteletteljes tartással lépett az uralkodó elé, a földre tartva kardjának hegyét, míg a csapatok a csár köré sereglettek.

— Felség, kérem parancsát a támadásra, itt az idő!

— Nem akarok vérontást, hisz csak félre vannak vezetve — mond Miklós. — Itt vagyok, öljön meg, ki véremre szomjazik!

— Felséged élete a mienk, alattvalóié, kik Felségedben atyánkat, gondviselőnket tekintjük — folytatá a nagyherczeg sürgető hangon. — Engedjen Felséged támadni, mielőtt a közelgő sötétség az ellenfélnek alkalmat adna célja elérésére. Még fél óra s barát és ellenség egymást fogják öldökölni a sötétben. Iszonyu harc fog kifejlődni s a város a lángok martaléka lesz.

— Azt nem hiszem — viszonzá a csár nyugodt hangon. — Mindenesetre, ameddig csak lehet, kimélni akarom alattvalóim vérét, de az első lövés részükről a lázadók általános halálitelete leend.

A csár alig mondta ki ezeket a szavakat, midőn lövés dördült el közvetlen közelében, mit jajkiáltás követett. Miroladovits tábornok magas alakja holtan rogyott a földre lováról. A csár megfogta a hősnek kezét, kit eddig oly számos csata megkimélt s itt gyilkos kezek által kellett elesnie. Amit Mihály kérése s a szörnyű veszedelem látása nem tehetett meg, kivitte azt az elhalónak megtört szemeibe való tekintet. Miroladovitsnak, a legbátrabb katonának s leghivebb szolgának meg kellett boszultatnia. Ez volt az egyetlen gondolat, mely most a csár lelkét betöltötte. Parancsolólag emelte fel jobb kezét s kiáltá: »Előre, látom, meg kell lennie!«

Eközben újra egy csapat lovasság s majd egy ágyutelep érkezett. Az őrsereg egyik fiatal tisztje kiragadta a tűzér kezéből a kanócot s a következő pillanatban megdördült az ágyu, ropogtak a puskák mindenfelé. Véres szuronyharc fejlődött ki, de a lázongók csakhamar szét voltak verve. A csatateret véres holttestek borították el, míg a menekülők a Néva jegét pirosították. Azok, kik szerencsésen elérték a tulsó partot, letették fegyvereiket s megadták magukat.

Miklós csár visszatért a palotába. Mikor belépett a nyájas családi szobába, melyet az imént a legrosszabb érzelmekkel hagyott el, a csárné remegve borult keblére.

— Igy kezdődött uralkodásunk — sugá nejének fájdalommal. — Bár a vége szerencsésebb lenne!

Még azon az estén mindent elkövettek, hogy a katonai összeesküvés fejét felfedezhessék és sikerült is a vétkeket kitudni. A törvényes tárgyalások orosz és német nyelven folytak s a vétkesek közül néhányan kivégeztettek. A csár, ki azelőtt nyájas és nyílt volt, e naptól kezdve komoly és

zárkózott lett. Ez esemény kezdett uralkodásának egészen megváltoztatott irányt adni. Elhatározta, hogy a bizalom és szeretet helyére a szigort és félelmet lépteti. Hogy ezt a határozatát ki is vitte: történelmileg ismeretes.

*

Harmincz év telt el. A csár csakugyan az volt, mivé őt ama végzetes nap eseménye tette. Hajthatatlan, szigorú uralkodó. Nem ismert kiméletet sem más, sem maga iránt, kényelmet nem engedett meg magának soha, sem hadseregeinek szemlélésében, sem a kormányzás teendőiben. Házi orvosa dr. Mande gyakran figyelmeztette őt megváltozott külsejére; családja minden nap, minden órában sürgetve kérte, hogy kimélje magát. Minderre csak azt felelte: »Több a dolgom, mintsem hogy ráérnék saját testemet kimélni.«

Ismeretes dolog, hogy betegségének legmagasabb fokán, igen nagy hidegben akárhányszor kiment szánján a testőr-gyalogság gyakorlatait megnézni. Ekkor aztán elmaradt, s nem is mutatta magát többé nyilvánosan. Nemsokára ágyban fekvő beteg lett, de anélkül, hogy munkálkodását ott is felelőhagyta volna.

1855. márczius elseje és másodika közti éj volt. A házi orvos gondosan megvizsgálta a beteget, s megállapította, hogy a jobb tüdőkarélyt szélhűdés érte. A viszonyok úgy kívánták, hogy a csárral tudatni kellett állapotát, de sehogy sem tudta kitálatni, miként adja elő neki a bajt. Pedig hát nem volt elvesztegetni való idő.

— Felség, — kezdé végre a szorongatott orvos szilárd elhatározással — az imént Bojanoff atyával találkoztam. Beszélt vele Felséged?

— Minek? kérdé a csár, mialatt tiszta, kifejezésteli szemeit az orvosra függesztette — jobb szeretnék minisztereimmal s tábornokaimmal beszélni.

— Igen, de lelkünk üdvéről is kell beszélnünk, Felség! — folytatá az orvos komoly hangon — különösen, mikor valaki a váluton áll, s nem tudja előbb vagy később mi történhetik vele.

A lelkiismeretes orvosnak emberfeletti erejébe, került e szavak kimondása, de tökéletesen czélt ért. A csár föl sem véve betegségét, még eddig alig gondolt közeledő végére, de most figyelmessé lett, s kérdé: »Ugy-e nem sokára meghalok?«

Perczek teltek el, míg az orvos elfojtott hangon ki tudta mondani: »Igen felség.«

Sajátságos, hogy e nyilatkozatra a csárnak sem arczán, sem magaviseletén semmi változás nem volt észrevehető. Az érverés sem lett gyorsabb. A halvány vonásokon mosoly vonult el, mikor kérdé:

— S van önnek bátorsága ezt nekem megmondani?

— Szent kötelességemnek tartom, — felelt az orvos — s én sokkal jobban szeretem uralkodómat, semhogy elhallgatnám előtte a valót, melyet, mint tudom, képes elviselni.

— Köszönöm, — mondá Miklós, nyájasan nyujtva jobbát az orvosnak. — Ön derék ember, hívja be kérem legidősb fiamat.

Zokogva távozott el a mélyen megindult orvos. A csár még utána kiáltott:

— Legyen szives többi gyermekeimért is küldeni, de kimélje a csárnét.

Ez azonban már mindenre el volt készülve, s

azonnal a beteg ágyához sietett a trónörökösrel, hogy a csár utolsó akaratát vegye.

Komolyan és hallgatagon lépett be a gyóntató- atya is. A gyónásra előkészítő ima elmondása után a czárné és a nagyherceg a mellékszobába vonultak, melyben ezalatt összegyülekeztek a czári család többi tagjai is.

Teljes nyugalommal, de mély megindulással vette a csár a szentségeket, s ájtatosságát következő szavakkal végezte: »Kérem Istenemet, hogy vegyen karjaiba!«

Mikor a gyóntató- atya az orvos intésére a beteget elhagyta, odagyültek a császári háznak Pétervárott levő tagjai. A csár elbucsuzott mindeniktől, megáldotta valamennyit, még távollevő két fiát is.

Az óra négyet ütött. A csár következő szavakkal fordult nejéhez: »Menj kérlek, pihend ki magad.«

— Ah! — sóhajtott ez — bár veled mehetnék én is. Hadd töltssem melletted még azt a kevés időt, mely számunkra rendeltetett!

— Nem, Karolina, kiméld magad gyermekeid- ért. Most már egyedül lesz kötelességed családun- kat fentartani.

A czárné elhagyta a szobát, de a czárnak soha sem pihenő szelleme nem talált nyugalmat. Közeledő halálát megsürgönyöztette Moszkvába és Varsóba. Azután szokott lelkiismeretességével intézkedett eltemetéséről. »Ravatalom — mondá — a palota földszinti termében legyen kitéve. Fejem felett a szent Szüz képe álljon, melyet nekem II. Katalin adott kereszteltetésemkor. Az eltakarítás minden pompa nélkül s rövid szertartással menjen véghez. Koporsóm a Péter-Pál templomban az atyámé mellé tétessék, de mégis oly közel a falhoz, hogy köztünk nóm számára is maradjon hely.«

Miután a temetkezésre nézve minden óhaját elmondta. Orlow és Adelberg grófokat, valamint Dolgorucki herceget hívatta. Mindenkinek kezét nyujtva köszönte meg nekik a hűséget, melyet iránta mindenkor tanusítottak. Azután megbizta a trónörökösöt, hogy nevében mondjon köszönetet a minisztereknek, a testőröknek, katonatiszteknek, a hadse- regnek, a hajóhadnak, s tolmácsolja előttük utolsó »Istenhozzád-«-ját. Végre be kellett jönniök a szolgál- nak és gránátosoknak is, kik a csár őrizetét képezték. A csár mindenikhez intézett néhány szót, s midőn Rohrbeck asszonyt, nejének első komornáját meglátta, nyájas, szelid hangon mondá neki:

— Önnek, asszonyom, nem tudom eléggé meg- köszönni a gondosságot, melylyel a czárnét beteg- ségeiben ápolta. Maradjon hozzá ezután is olyan jó, mint életemben volt, s ha majd együtt lesznek, emlékezzenek reám is.

A csár szemeiben könnyek csillogtak, mikor ezt mondta. A boldog órák jutottak eszébe, melyeket családja körében töltött. Majd intett a jelenle- vőknek, hogy távozzanak. Mindnyájan elhagyták a szobát az orvoson kívül.

— Nos? — kérdé tőle Miklós bágyadt hangon — hát mikor adja ön meg számomra elbocsáttatá- somat? Vége lesz-e hamar a bajnak? El fogom-e veszetni öntudatomat?

— Felség, reményem, hogy nyugodtan és csendesesen fog lefolyni minden, — viszonzá az orvos.

Most a szolgálattelvő kamarás lépett be cse- desesen, lábujjhegyen az orvoshoz közeledett, s néhány

szót sugott annak. A csár észrevette ezt. »Mi az?« — kérdé, mialatt megtört fényü szemeit az orvostól a kamarásra emelte.

— Felség, — felelt az orvos — hirnök érke- zett, tudósítást, leveleket hozva Miklós és Mihály nagyhercegek ő fenségeikről.

— Egészségesek-e? — kérdé a csár.

— Igen felség, semmi bajuk sincs, — válaszolt a kamarás.

— Jól van, — mondá a beteg — most már misem tartozik többé rám. De hol van fiam, a leendő csár?

A trónörökös a melléktér ajtajában állott. Azonnal belépett, s atyja ágyához ment.

— Még egy csókot fiam! — susogá a beteg, megölelve egyik karjával a nagyherceget — én már elmegyek, hogy értetek s hazátokért inádkozzam a Mindenható zsámolyánál.

Hosszu szünet következett be. A beteg nem tudott többé hangosan beszélni, mert lélekzete per- czenként nehezebbé vált.

A czárné, a trónörökös, s a gyóntató- atya ismét a beteg ágyánál voltak. A lelkész hangosan imád- kozott az elköltöző lélekért, s a haldokló lecsukódó szeme a legnagyobb figyelmet árulta el. Utolsó gondolatát: »Isten oltalmazzon téged Karolina!« már csak susogó szavakba tudta foglalni.

Néhány percz múlva vége volt. Csendesesen, minden halálküzdelem, a testi vagy lelki fájdalomnak legkisebb jele nélkül adta ki lelkét Miklós csár épen déli 12 órakor.

— Hivatalos kötelmeimnél fogva sok haldokló mellett voltam, — mondá később az orvos — kik közt igen sok kegyes ember volt, de soha sem lát- tam még ily meghatóan és magasztosan diadalmas- kodni a keresztény hitet a halál felett, mint a csár halálos ágyánál.

ANEKDOTÁK.

A századiskolából. Iczig, voltál már Püspök- Ladányban?

— Nem vultham én püspök Ladányban.

— De én ugy emlékszem, hogy láttalak ott, Iczig?

— Hhul?

— Ladányban.

— Hhja, Ladányban vultham, de nem püspök.

*

Biztató. *Turista:* Aztán ismeri alaposan ezt a hegyvidéket?

Vezető: Meghiszem azt! Nincs itt már olyan mélység, amelyikbe le ne potyogtam volna!

*

Inas logika. *Inas* (bekiált az udvarra egy asszonynak a ki ott lencset csépel): Jó az a lencse, néni?

Asszony: Jó hát?

Inas: Hát akkor minek üti?

Felelős szerkesztő: Turtsányi Vilmos.